

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE 55/2025 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- opetusneuvos Mervi Eskelinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Jenni Jokinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtaja Marja-Liisa Keski-Rauska, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- kehittämispäällikkö Jarkko Lahtinen, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Minttu Ilveskivi, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- työmarkkina-asiantuntija Eija Meripaasi, Sivistysala ry
- johtava asiantuntija Annakaisa Tikkinen, Sivistysala ry
- asiantuntija, päiväkodin johtaja Elina Wallin, Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto VOL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- Touhula-päiväkodit
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovuttaisiin. Yksityistä perhepäivähoitoa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia. Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjaukseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin lupamenettelyssä. Esityksen mukaan päiväkotitoiminnan aloitusta kuitenkin aikaistettaisiin siten, että toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen sisältö ja tavoitteet

Hallituksen esitys sisältää varhaiskasvatustalouden muuttamista koskevat ehdotukset, joiden mukaan nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä siirrytään yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelyyn. Sivistysvaliokunta kannattaa esityksen tavoitetta keventää varhaiskasvatustalouden palveluntuottajien hallinnollista työtä ja pienentää alan toimijoiden liiketoiminnan taloudellista riskiä.

Hallinnollisen taakan keventäminen helpottaa yritysten toimintaa ja kannustaa uusien toimijoiden alalle tuloa, mikä palvelee sekä yrittäjiä että lapsiperheitä. On tarkoituksenmukaista, että rekisteröintimenettelyssä yksityisen päiväkotitoiminnan saa aloittaa heti, kun toiminnanharjoittajan yleiset edellytykset ja toimitilat on tarkastettu. Tämä mahdollistaa uuden varhaiskasvatustoiminnan nykyistä sujuvamman aloittamisen. Lasten edun toteutumisen varmistamiseksi on puolestaan keskeistä, että tarkastustoimintaa tehdään ennakkollisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että palveluntuottajien yleisten edellytysten tarkastamiseen kuuluu jatkossa myös Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntien selvittäminen. Ehdotetun lain perusteella aluehallintovirastoilla ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla (1.1.2026 lukien Lupa- ja valvontavirastolla) on mahdollisuus saada tieto Tullin perimien maksujen laiminlyönneistä Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamassa velvoitteidenhoitoselvityksessä, joten muutoksen ei arvioida aiheuttavan hallinnollista taakkaa yksityisille palveluntuottajille. Sivistysvaliokunta kannattaa ehdotusta, jolla täydennetään viranomaisen mahdollisuutta muodostaa kokonaiskuva palveluntuottajan taloudellisesta toiminnasta ja julkisten velvoitteiden hoitamisesta. Ehdotus estää nykyistä kattavammin velvoitteitaan laiminlyömällä kilpailuetua tavoittelevien toimijoiden pääsyä markkinoille.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatusta koskevaa sääntelyä kevennetään palvelun turvallisuudesta ja laadusta tinkimättä. Valiokunta toteaa, ettei lupa- tai rekisteröintimenettely itsessään paranna palvelun laatua, vaan sitä varmistetaan muilla tavoin, kuten tilojen hyväksynnällä, valvontaviranomaisten tarkastuksilla ja riittävällä henkilöstömitoituksella. Myös säännöllinen vuorovaikutus ja toimiva yhteistyö kunnallisten järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien välillä on tarpeen varhaiskasvatustalouden laadun turvaamiseksi.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

Sivistysvaliokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna jäljempänä esitetyn lakiteknisin korjauksin.

Muutosrekisteröinnin hakeminen

Ehdotetun 44 a §:n 3 momentin mukaan palveluntuottajan on haettava rekisteröinnin muuttamista, jos tietyissä rekisteröintihakemuksen mukaisissa tiedoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan olennaisena muutoksena on pidettävä ainakin sitä, että toimipaikkoja lisätään tai vähennetään, olemassa olevan toimipaikan tiloja laajennetaan tai supistetaan, toimipaikka muuttaa toiseen osoitteeseen, varhaiskasvatuspaikkojen määrää lisätään tai vähennetään taikka vuorohoidon järjestämisessä tapahtuu muutos.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin kysymys siitä, tuleeko muutosrekisteröintiä hakea vähäisestäkin varhaiskasvatuspaikkojen muutoksesta, kuten säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista voisi päätellä. Epäselvyyksien välttämiseksi valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen mukaisella olennaisella muutoksella tarkoitetaan varhaiskasvatuspaikkojen osalta sitä, että paikkojen lukumäärä lisääntyy tai vähenee merkittävästi aikaisempaan paikkamäärään verrattuna.

Voimaantuloaika

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty vastakkaisia näkemyksiä ehdotetun lainsäädännön tarpeellisuudesta ja erityisesti sen voimaantulon ajankohdasta. Hallituksen esityksen mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2026. Uusien alalle tulevien palveluntuottajien tulee jatkossa hakea luvan sijasta rekisteröintiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi. Ne yksityiset palveluntuottajat, jotka ovat lain voimaan tullessa merkittyinä palveluntuottajien rekisteriin, saavat jatkaa toimintaansa ilman lakiehdotuksen mukaista rekisteröinnin hakemista. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan rekisteröintiviranomainen muuttaa viran puolesta ja maksutta yksityisille palveluntuottajille myönnettyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit esityksen mukaisiksi rekisteröinneiksi kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Useat lausunnonantajat katsovat, että ehdotettujen lakimuutosten olisi tarkoituksenmukaisinta tulla voimaan vasta 1.1.2027 eli nykyistä lupamenettelyä koskevan siirtymäajan päätyttyä. Voimaantulon siirtämistarvetta on perusteltu muun muassa aluehallinnon virastouudistuksella, tarvittavien tietojärjestelmämuutosten vaatimalla ajalla, palveluntuottajien toimintaedellytysten yhdenvertaisella tarkastamisella sekä palveluntuottajien neuvonta- ja informaatio-ohjaustarpeella. Osa lausunnonantajista on puolestaan pitänyt tärkeänä, että uudistus tulee voimaan esitetyn mukaisesti mahdollisimman nopealla aikataululla. Tällöin voidaan vähentää aiemmin voimassa olleen ilmoitusmenettelyn perusteella toimintaa harjoittavien yksityisten palveluntuottajien hallinnollisen työn määrää ja sujuvoittaa uusien toiminnanharjoittajien toiminnan aloittamista.

Saadun selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on lainvalmistelun yhteydessä käynyt keskusteluja palveluntuottajien rekisteristä (Soteri) vastaavien organisaatioiden kanssa. Ministeriön käsityksen mukaan lakimuutosten edellyttämät tietojärjestelmämuutokset ovat verrattain pieniä ja ne on mahdollista toteuttaa suhteellisen nopeasti, vaikka valmistautumisaika rekisterimuutoksille onkin lyhyt.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

Lainvalmistelun aikana on arvioitu eri voimaantulovaihtoehtoja ja päädytty esittämään voimaantuloa 1.1.2026. Ehdotettu voimaantuloaika vähentää erityisesti jo rekisterissä olevien palveluntuottajien hallinnollista työtä poistamalla voimassa olevaan sääntelyyn perustuvan velvoitteen hakea toiminnalleen lupaa.

Lausuntopalauteessa on tuotu esille, että Soteri-rekisterissä on päiväkoteja, joiden toiminnan edellytyksiä ei ole arvioitu sen jälkeen, kun ne on kirjattu ilmoituksen perusteella rekisteriin. Sivistysvaliokunta toteaa, että Lupa- ja valvontavirasto voi toimivaltansa puitteissa tarkastaa rekisterissä pidempään olleiden palveluntuottajien toiminnan yleiset edellytykset esimerkiksi osana suunnitelmallista valvontatoimintaa. Tämä on merkityksellistä myös lapsen oikeuksien turvaamisen ja lapsen edun toteutumisen kannalta.

Tekniset muutostarpeet

Hallituksen esityksessä on todettu, että aluehallintouudistusta koskeva hallituksen esitys (HE 13/2025 vp) sisältää ehdotuksia samojen lainkohtien muuttamisesta kuin käsillä oleva hallituksen esitys, ja pyydetty eduskuntaa huomioimaan ja yhteensovittamaan rinnakkaiset esitykset. Aluehallintouudistusta koskeva lainsäädäntö (EV 74/2025 vp) ja siihen liittyvä varhaiskasvatuslain muutos (626/2025) tulevat voimaan 1.1.2026 eli samanaikaisesti kuin nyt käsitellyssä oleva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan. Näin ollen sivistysvaliokunta ehdottaa 42, 44, 46 ja 51 §:n sekä johtolauseen muuttamista säännösten yhteensovittamiseksi.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

42 §. Tiedonsaantioikeudet. Valtion aluehallintouudistusta koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen sisältyy muun muassa laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (626/2025), jolla on muutettu osittain samoja pykäläitä kuin mitä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus sisältää. Aiemmin hyväksytyssä laissa viittaukset aluehallintovirastoihin ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon on korvattu Lupa- ja valvontavirastolla. Sivistysvaliokunta ehdottaa lakiin aiemmin tehtyjen muutosten huomioon ottamista ja säännösten yhteensovittamista. Tämän vuoksi myös lain johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi.

44 §. Oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa. Valtion aluehallintouudistusta koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen sisältyy muun muassa laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (626/2025), jolla on muutettu osittain samoja pykäläitä kuin mitä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus sisältää. Aiemmin hyväksytyssä laissa viittaukset aluehallintovirastoihin ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon on korvattu Lupa- ja valvontavirastolla. Sivistysvaliokunta ehdottaa lakiin aiemmin tehtyjen muutosten huomioon ottamista ja säännösten yhteensovittamista. Tämän vuoksi myös lain johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi.

46 §. Tietojen tallentaminen rekisteriin. Valtion aluehallintouudistusta koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen sisältyy muun muassa laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (626/2025), jolla on muutettu osittain samoja pykäläitä kuin mitä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus sisältää. Aiemmin hyväksytyssä laissa viittaukset aluehallintovirastoihin ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon on korvattu Lupa- ja valvontavirastolla. Sivistysvaliokunta ehdottaa lakiin

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

aiemmin tehtyjen muutosten huomioon ottamista ja säännösten yhteensovittamista. Tämän vuoksi myös lain johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi.

51 §. Valtion ohjausjärjestelmä. Valtion aluehallintouudistusta koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen sisältyy muun muassa laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (626/2025), jolla on muutettu osittain samoja pykäläitä kuin mitä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus sisältää. Aiemmin hyväksytyssä laissa viittaukset aluehallintovirastoihin ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon on korvattu Lupa- ja valvontavirastolla. Sivistysvaliokunta ehdottaa lakiin aiemmin tehtyjen muutosten huomioon ottamista ja säännösten yhteensovittamista. Tämän vuoksi myös lain johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 55/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan varhaiskasvatuslain (540/2018) 42 §:n otsikko ja 4 momentti, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2—4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2—4 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n otsikko, 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 1 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 47 §:n 3 momentti, 49 §, 51 §:n 2 momentti, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti sekä 63 §:n otsikko ja 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 42 §:n otsikko ~~ja 4 momentti~~ laissa 189/2024, 42 §:n 4 momentti, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 2 momentti, 46 §:n 1 momentti ja 51 §:n 2 momentti laissa 626/2025, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §:n 2 ja 3 momentti, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2—4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2—4 momentti, 45 §:n ~~2- ja 3 momentti~~, 46 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, ~~47 §:n 3 momentti~~, 49 §, ~~51 §:n 2 momentti~~, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti ja 63 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 326/2022, 46 §:n otsikko sekä 1 ~~ja 3 momentti~~ laissa 189/2024 ja 47 §:n 3 momentti laissa 742/2023, sekä

lisätään 44 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 326/2022, uusi 5 momentti ja 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 326/2022 ja 626/2025, uusi 4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

42 §

Tiedonsaantioikeudet

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada pyydettyä muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröimis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkenöistä, jotka ovat välttämättömiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan hakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi.

43 a §

Yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleiset edellytykset

Palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan seuraavat yleiset edellytykset:

3) palveluntuottajalla ei ole ulosotossa verovelkoja tai muita julkisia velkoja, velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuustodistuksin, eikä muita sellaisia veroihin tai lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä tai muita palveluntuottajan maksukykyyn nähden vähäistä suurempia velkoja, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden;

Jos 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä kirjallisesti päiväkotitoiminnan osalta rekisteröintiviranomaiselle ja perhepäivähoidon osalta kunnan monijäseniselle toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan.

Mitä 43 §:ssä ja 1 momentissa säädetään palveluntuottajasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa palveluntuottajan puolesta. Jos yksityistä varhaiskasvatusta harjoittaa oikeushenkilö ja oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräysvalta siirtyy, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava siitä rekisteröintiviranomaiselle kahden viikon kuluessa määräysvallan siirtymisestä.

44 §

Oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa

Yksityistä päiväkotitoimintaa saa harjoittaa vain palveluntuottaja, jota ja jonka toimipaikkoja koskevat tiedot on tallennettu 46 §:ssä tarkoitettuun **Lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen** ylläpitämään ~~valtakunnalliseen~~ palveluntuottajien rekisteriin.

Edellä 1 momentista poiketen uusi palveluntuottaja saa aloittaa toimintansa, kun palveluntuottajan on katsottu täyttävän 43 a §:ssä tarkoitettut yleiset edellytykset, sen toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

44 a §

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on toimitettava rekisteröintiä varten tarvittavat tiedot rekisteröintiviranomaiselle sähköisen asiointipalvelun kautta. Päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan rekisteröintihakemuksen on sisällettävä:

— — — — —
Kunnan monijäsenisen toimielimen tai sen määräämän viranhaltijan on annettava palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa hakemuksen tekemistä varten.

Palveluntuottajan on haettava rekisteröinnin muuttamista, mikäli 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Rekisteröinnin muuttamista koskevan hakemuksen on sisällettävä 1 momentissa säädetty tiedot niiltä osin kuin ne ovat tarpeen muutoshakemuksen ratkaisemiseksi. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin muutos on rekisteröity. Mikäli muutos koskee uuden toimipaikan perustamista, toiminnan saa aloittaa, kun toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

Hakemuksen tekemisestä, sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 b §

Päiväkodin toimipaikan tarkastus

Rekisteröintiviranomaisen tulee rekisteröintiä koskevan hakemuksen saatuaan ja uusien palveluntuottajien osalta 43 a §:ssä tarkoitettuja yleisiä edellytykset tarkastettuaan pyytää kunnan monijäsenistä toimielintä suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa sen varmistamiseksi, että toimintaympäristö on soveltuva suunnitellulle varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja vastaa laissa säädettyjä vaatimuksia. Tarkastuksen suorittamista varten toimielimen tulee saada rekisteröintiviranomaiselta kopio palveluntuottajan hakemuksesta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee välittömästi pyynnön saatuaan suorittaa tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa.

Tarkastuksen yhteydessä hakemuksen tekijän tulee esittää kunnan monijäseniselle toimielimelle toimipaikkaa koskeva 48 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma sekä lasten kanssa työskentelevän muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvan henkilön osalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote.

Osana tarkastusta kunnan monijäsenisen toimielimen tulee tarvittaessa pyytää lausuntoa pelastus-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Lausunnot saatuaan kunnan monijäsenisen toimielimen tulee viipymättä koostaa rekisteröintiviranomaiselle tarkastuskertomus suorittamastaan tarkastuksesta ja muilta viranomaisilta saamistaan lausunnoista. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee kirjata tarkastuskertomukseen tieto omavalvontasuunnitelman ja rikosrekisteriotteen esittämisestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee liittää saamansa viranomaislausunnot tarkastuskertomukseensa. Kunnan monijäseninen toimielin antaa tarkastuskertomuksen tiedoksi palveluntuottajalle viipymättä sen valmistuttua. Muilta osin tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

44 c §

Toiminnan lopettaminen

Palveluntuottajan on viipymättä tehtävä rekisteröintiviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomaisen on saatettava toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

44 d §

Rekisteröinnin peruuttaminen

Rekisteröintiviranomaisen tulee palveluntuottajaa kuultuaan peruuttaa palveluntuottajan tai sen toimipaikan rekisteröinti, jos:

Rekisteröintiviranomaisen tulee ennen rekisteröinnin peruuttamista varata palveluntuottajalle mahdollisuus 1 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

Palveluntuottajan rekisteröinti tulee peruuttaa myös, jos se ilmoittaa toiminnan lopettamisesta kirjallisesti rekisteröintiviranomaiselle. Lisäksi rekisteröintiviranomainen voi peruuttaa palveluntuottajan rekisteröinnin, jos päiväkotitoimintaa ei ole harjoitettu kahteen vuoteen, eikä palveluntuottaja ole ilmoittanut toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen rekisteröinnin peruuttamisesta. Rekisteröintiviranomaisen on saatettava peruuttamista koskeva päätös tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

Palveluntuottajaa koskevat henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva rekisteröinti peruutetaan edellä 1—3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

45 §

Päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimeäminen

Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus päiväkodin johtajan vaihtumisesta ja tämän yhteystietojen muutoksesta rekisteröintiviranomaiselle. Rekisteröintiviranomainen antaa muutoksen tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle. Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus perhepäivähoidon vastuuhenkilön vaihtumisesta ja vastuuhenkilön tämän yhteystietojen muutoksesta 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan monijäseniselle toimielimelle.

Ilmoituksen tulee sisältää päiväkodin johtajan tai perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus, työkokemus ja tehtävä toimipaikassa.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen päiväkodin johtajan tietojen vaihtamisesta.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

46 §

Tietojen tallentaminen rekisteriin

Lupa- ja valvontavirasto pitää ~~ja aluehallintovirastot pitävät~~ palveluntuottajien rekisteriä (Soteri) yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia varten. Rekisteröintiviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos ne täyttävät tässä laissa säädetty edellytykset. Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen päiväkotitoiminnan rekisteröimisestä, rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä.

Palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan:

1) edellä 44 a §:n 1 momentissa, 44 c §:ssä, 44 d §:ssä ja 45 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot;

4) muut kuin 1–3 kohdassa tarkoitetut rekisteröintiä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 9 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

Palveluntuottajan on pidettävä rekisteriin tallennettavat 44 a §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetut yhteystiedot ajantasaisina ja ilmoitettava niissä tapahtuneista muutoksista sähköisen asiointipalvelun kautta. Rekisteröintiviranomainen vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta. Valvontaviranomainen saa käyttää rekisterin tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

47 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palveluntuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietopalvelussa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui rekisteröintiviranomaiselle tai kun rekisteröintiviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan rekisteröinnin.

49 §

Varhaiskasvatusrikkomus

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestävä tai tuottava, joka tahallaan

1) laiminlyö 44 §:ssä tarkoitetun rekisteröinnin hakemisen tai 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen,

2) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta, vaikka on saanut rekisteröintihakemukseen hylkäävän päätöksen tai rekisteröinti on 44 d §:n nojalla peruutettu taikka

3) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta tai esiopetusta vastoin 58 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa,

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *varhaiskasvatusrikkomuksesta* sakkoon.

Ennen syytteen nostamista syyttäjän on varattava kunnan monijäseniselle toimielimelle tilaisuus antaa lausuntonsa.

51 §

Valtion ohjausjärjestelmä

Varhaiskasvatuksen alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sekä rekisteröintiviranomaisen tehtävät kuuluvat **Lupa- ja valvontavirastolle**.

58 §

Määräyksen antaminen

Jos varhaiskasvatuksen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimipaikan, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi. Jos palvelujentuottaja ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan, palveluntuottaja on jättänyt hakematta rekisteröintiä, on aloittanut toiminnan ennen 44 b §:ssä tarkoitettua tarkastusta, rekisteröintihakemuksesta on tehty hylkäävä päätös tai rekisteröinti on peruutettu ja palveluntuottaja silti harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa, toimipaikka tulee määrätä välittömästi suljettavaksi.

59 §

Viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten ja rekisteröintiviranomaisen on toimittava yhteistyössä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Jos 52 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen saa tietoonsa, että palveluntuottajan toiminnassa on 44 d §:n mukaisia rekisteröinnin peruuttamisen edellytyksenä olevia puutteita, sen tulee ilmoittaa asiasta rekisteröintiviranomaiselle. Ennen rekisteröinnin peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä rekisteröintiviranomainen voi pyytää valvontaviranomaisen lausuntoa.

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp

63 §

Muutoksenhaku rekisteröinti- ja valvontaviranomaisen päätöksiin

Haettaessa muutosta rekisteröinti- tai valvontaviranomaisen päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Yksityiset palveluntuottajat, jotka ovat merkittyinä palveluntuottajien rekisteriin tämän lain voimaan tullessa, saavat jatkaa toimintaansa tämän lain tultua voimaan. Rekisteröintiviranomaisen tulee viran puolesta ja maksutta muuttaa niille myönnetyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi rekisteröinniksi kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

— — — — —

Helsingissä 19.9.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
varajäsen Ritva Elomaa ps
varajäsen Marko Kilpi kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Marinin hallitus muutti yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamisen luvanvaraiseksi, mikä oli oikea suuntaus. Nykyisen luvanvaraisuuden myötä yksityisen päiväkotitoiminnan laadun turvaaminen sekä varhaiskasvatustilain toteutumisen varmistaminen yksityisessä päiväkotitoiminnassa on ollut aiempaa selkeämpää. Luvanvaraistamisen myötä vahvistettiin yksityisen varhaiskasvatuksen ennakkollista valvontaa ja siirrettiin valvonnan painopistettä entistä selkeämmin jälkivalvonnasta ennakkollisen valvonnan puolelle, mikä on erityisesti lasten hyvinvointi huomioiden tärkeää. Luvanvaraisuus myös selkeyttää työnjakoa kunnan ja lupaviranomaisen välillä sekä sääntelee tarkkarajaisemmin luvan saamisen ja mahdollisen menettämisen edellytyksistä. Yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraistamisella myös yhdenmukaistettiin varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä suhteessa muuhun koulutusta koskevaan lainsäädäntöön ottaen samalla huomioon lapsen oikeuden turvalliseen ja normien mukaiseen varhaiskasvatukseen.

Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan yksityisessä varhaiskasvatuksessa palataan lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn. Tällä tavoitellaan kevennettävän yksityisten palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä. Lakiesitys ei kuitenkaan millään tavalla kevennä varhaiskasvatuksen järjestäjän hallinnollista työtä. Lisäksi käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ei olla palaamassa vanhaan ilmoitusmenettelyyn vaan uuteen rekisteröintimenettelyyn. Tällainen poukkoileva politiikka haittaa varhaiskasvatuksen järjestämisen ennakoitavuutta.

Yksityiset päiväkotitoimijat täydentävät julkista varhaiskasvatusta. Kunnalla on varhaiskasvatuksen järjestämisvelvoite, ja siten sillä tulisi olla harkintavaltaa, onko yksityisen täydentävälle varhaiskasvatukselle tarvetta. Sen sijaan, että järjestämisen säätelyä vapautetaan, tulisi arvioida tarvetta säätää varhaiskasvatukseen yksityiselle päiväkotitoiminnalle vastaava järjestämislupa kuten esimerkiksi perusopetuksen osalta on säädetty. Tällöin lähtökohta luvan myöntämiselle olisi varhaiskasvatuksen järjestämisen paikalliset tarpeet, ja luvan hakijalla tulisi olla ammatilliset sekä taloudelliset edellytykset varhaiskasvatuksen järjestämiselle, varhaiskasvatusta ei saisi järjestää voiton tavoittelemiseksi, päiväkodit eivät saisi tuottaa taloudellista voittoa tai kerätä muita maksuja ja talous perustuisi valtiolta ja mahdollisesti kunnilta saataviin lapsikohtaisiin avustuksiin.

Voimassa olevan lupamenettelyn aikana on havaittu merkittäviä puutteita palveluntuottajien toiminnan edellytysten täyttymisessä. Tästä huolimatta nyt esitetyssä lakimuutoksessa aiotaan siirtää kaikki varhaiskasvatuksen palveluntuottajat rekisteriin, olivatpa heidän toimintaedellytyksensä kunnossa tai eivät. Varhaiskasvatustilain säädetään, että ”varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu”. Lasten etu huomioiden ei ole tarkoituksenmukaista palkita niitä palveluntuottajia, jotka ovat yhä välttämättä toimintansa tarkastamisen luvan saamiseksi.

Lupaviranomaisen tulee varmistua myös hakijan tosiasiallisesta kyvystä ja kapasiteetista järjestää päiväkotitoimintaa, ja ennen luvan myöntämistä on selvitettävä myös järjestäjän taloudelliset edellytykset pitää yllä toimintaa myös asiakasmäärien laskiessa. On huolestuttava muutos, jos

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp Vastalause

päiväkotitoiminnan saa aloittaa pelkällä ilmoituksella käytännössä kuka tai mikä tahansa yritys, järjestö tai aatteellinen tai uskonnollinen yhdistys ilman, että palveluntuottajan yleisiä edellytyksiä tarkastetaan ennalta. Ruotsissa luvanvaraisuudesta luopuminen on johtanut siihen, että varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee laajasti, ja aatteellisesti painottuneiden varhaiskasvatuksen yksiköiden määrä on kasvanut. Myös työntekijöiden näkökulmasta on tärkeää, että varmistutaan toiminnan harjoittajan valmiuksista tarjota asialliset ja turvalliset työolot ja huolehtia työnantajavelvoitteistaan.

Voimaantulo

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2026. Uusien alalle tulevien palveluntuottajien tulisi tällöin luvan sijasta hakea rekisteröintiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi.

Useat lausunnonantajat, muun muassa aluehallintovirastot, Valvira, Kuntaliitto ja OAJ, haluavat siirtää lain voimaantuloa.

Ongelmallisena pidetään, että lakia muutetaan lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi kesken siirtymäajan 1.1.2023—31.12.2026 (muutossäädös 13.5.2022/326). Esitys lakimuutoksen voimaantuloaikataulusta on liian tiukka, jotta rekisteröintimenettelyn vaatimat muutostyöt saataisiin valmisteltua ennen lain voimaantuloa. Aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ylläpitämä yksityisten palveluntuottajien Soteri-rekisteri, sähköinen asiointipalvelu ja käsittelijän sähköinen työpöytä (Sampo) ovat järjestelminä edelleen puutteellisia, ja kehitystyö on kesken varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintojen osalta, mikä osaltaan vie aikaresurssia varhaiskasvatuksen järjestelmän kehittämiseltä. Muutos lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi edellyttää muutosten tekemistä kaikkiin edellä mainittuihin sähköisiin järjestelmiin.

Jos sähköiseen asiointiin, rekisteriin ja työpöytään ei ole voitu tehdä lakimuutoksen edellyttämiä muutoksia 1.1.2026 mennessä, joudutaan rekisteröinnit tekemään aluehallintovirastoissa väliaikaisratkaisulla manuaalisesti. Tämä aiheuttaa lisäresurssin tarvetta ja merkittävää viivästystä rekisteröintiprosessiin sekä painetta korottaa rekisteröintimaksuja. Lisäksi lakimuutoksen toteutuessa tarve palveluntuottajille ja kunnille annettavaan informaatio-ohjaukseen lisääntyy väistämättä. Tähän tarpeeseen vastaaminen esitetyn mukaisessa voimaantuloaikataulussa on kuitenkin haastavaa, koska samaan ajankohtaan ajoittuu myös aluehallinnon virastouudistuksen voimaantulo.

Huolena on myös valtion virastouudistus ja aluehallintoviraston työmäärä kokonaisuuden haluttuunoton osalta.

Lakiehdotus on turhaa poukkoilevaa lainsäädäntöä, ja lisäksi se hankaloittaa oleellisesti viranomaisten toimintaa liian tiukalla aikataululla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2025 vp
Vastalause

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 19.9.2025

Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Pia Lohikoski vas
Nasima Razmyar sd